Under CSR Support by
ipca | Foundation

শিক্ষাৰ অধিকাৰ
সৰ্বশিক্ষা অভিযান, অসম
সকলোৱে পঢ়ো সকলোৱে আগবাঢ়ো

নৱম শ্ৰেণীৰ পাঠ্যপুথি

ভূগোল

পাঠ - ৩

ভাৰতবৰ্ষৰ ভূগোল

অংশ – ৪

শ্ৰাৱণী দেৱী

Under CSR Support by
ipca | Foundation

শিক্ষাৰ অধিকাৰ
সৰ্বশিক্ষা অভিযান, অসম
সকলোৱে পঢ়ো সকলোৱে আগবাঢ়ো

উদ্ভিদ

- প্ৰাকৃতিক পৰিৱেশৰ আন এক গুৰুত্বপূৰ্ণ উপাদান হ'ল গছ-গছনি।
- ডাঙৰ আৰু ওখ গছৰ পৰা আৰম্ভ কৰি চুটি ঘাঁহ আৰু শেলাইলৈকে বিভিন্ন ধৰণৰ গছ-গছনি আমাৰ পৰিৱেশত আছে।
- কিন্তু, এই ধৰণৰ গছ-গছনি ঠাইভেদে বেলেগ বেলেগ।

Under CSR Support by
ipca | Foundation

শিক্ষাৰ অধিকাৰ
সৰ্বশিক্ষা অভিযান, অসম
সকলোৱে পঢ়ো সকলোৱে আগবাঢ়ো

কাৰণ কি?

- পৃথিৱীৰ পৃষ্ঠৰ ওপৰত বিভিন্ন ভূ-প্ৰাকৃতিক পৰিৱেশত ভিন্ন ধৰণৰ জলবায়ু দেখা যায়।
- জলবায়ুৰ এনে পাৰ্থক্যৰ বাবে মাটিৰ প্ৰকাৰৰ তাৰতম্য ঘটে।
- আকৌ বিভিন্ন ধৰণৰ মাটিৰ বাবে উদ্ভিদো বিভিন্ন ধৰণৰ হয়।

Under CSR Support by
ipca | Foundation

শিক্ষাৰ অধিকাৰ
সৰ্বশিক্ষা অভিযান, অসম
সকলোৱে পঢ়ো সকলোৱে আগবাঢ়ো

- গতিকে, গছ-গছনিৰ প্ৰকাৰ, ইয়াৰ বৃদ্ধি আৰু বিতৰণ মূলতঃ নিৰ্ভৰ কৰে —
  - জলবায়ু
  - ভূ-প্ৰকৃতি
  - মাটি।
- ভাৰতৰ ঠাইভেদে ভূ-প্ৰকৃতি, জলবায়ু আৰু মাটিৰ প্ৰকাৰ বেলেগ বেলেগ।
- গতিকে দেশৰ ভিতৰতে গছ-গছনিৰ প্ৰকাৰ আৰু বিতৰণো ভিন্ন হয়।

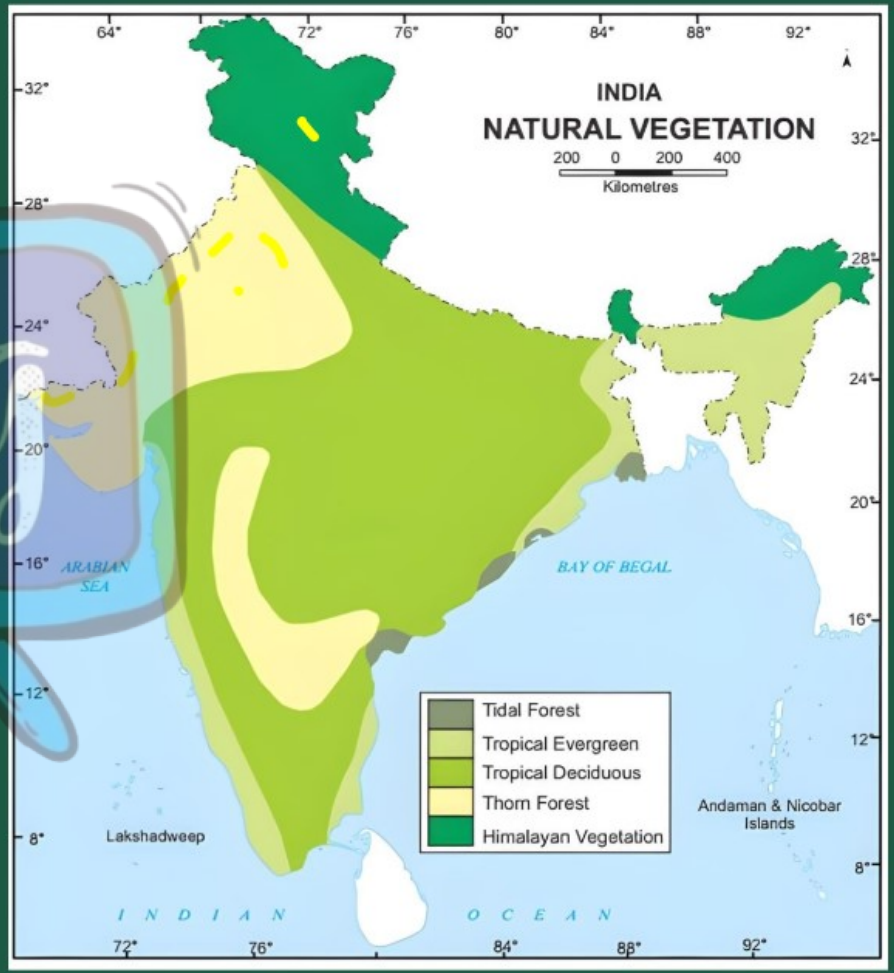
Under CSR Support by
ipca | Foundation

শিক্ষাৰ অধিকাৰ
সৰ্বশিক্ষা অভিযান, অসম
সকলোৱে পঢ়ো সকলোৱে আগবাঢ়ো

- দেশৰ উদ্ভিদসমূহক মূলতঃ ছয় প্ৰকাৰত ভাগ কৰিব পাৰি —
  - চিৰসেউজীয়া উদ্ভিদ
  - মৌচুমীয় উদ্ভিদ
  - কাঁইটীয়া মৰু উদ্ভিদ
  - তৃণ জাতীয় উদ্ভিদ
  - ব-দ্বীপীয় উদ্ভিদ
  - পাৰ্বত্য উদ্ভিদ

Under CSR Support by
ipca | Foundation

শিক্ষাৰ অধিকাৰ
সৰ্বশিক্ষা অভিযান, অসম
সকলোৱে পঢ়ো সকলোৱে আগবাঢ়ো

Under CSR Support by
ipca | Foundation

শিক্ষাৰ অধিকাৰ
সৰ্বশিক্ষা অভিযান, অসম
সকলোৱে পঢ়ো সকলোৱে আগবাঢ়ো

ক) চিৰসেউজীয়া উদ্ভিদ

- গড় বাৰ্ষিক বৰষুণ ২০০ চে.মি.তকৈ অধিক আৰু উষ্ণতা ২৫ ডিগ্ৰী চেলছিয়াছৰ পৰা ২৭ ডিগ্ৰী চেলছিয়াছৰ ভিতৰত হয়।
- এই উদ্ভিদ সাধাৰণতে ওখ গছ-গছনিৰ সমষ্টি।

Under CSR Support by
ipca | Foundation

শিক্ষাৰ অধিকাৰ
সৰ্বশিক্ষা অভিযান, অসম
সকলোৱে পঢ়ো সকলোৱে আগবাঢ়ো

- গছবোৰ ৪৫ মিটাৰ পর্যন্ত ওখ।
- ওখ গছৰ উপৰি বেত, বাঁহ, ঢেকীয়া আৰু বিভিন্ন ধৰণৰ লতা আদি এই অঞ্চলত পোৱা যায়।
- বছৰৰ কোনো ঋতুতে গছবোৰৰ পাত নসৰে।
- গতিকে, ইহঁতক চিৰসেউজ অৰণ্য বুলি কোৱা হয়।
- চিৰসেউজ অৰণ্যত পোৱা মূল্যৱান গছবোৰ হ'ল শিশু, চন্দন, ৰবৰ আদি।

Under CSR Support by
ipca | Foundation

শিক্ষাৰ অধিকাৰ
সৰ্বশিক্ষা অভিযান, অসম
সকলোৱে পঢ়ো সকলোৱে আগবাঢ়ো

- চিৰসেউজ গছ-গছনি প্ৰধানকৈ এইবোৰত পোৱা যায় —
  - পশ্চিম ঘাটৰ পশ্চিম ঢাল;
  - অৰুণাচল প্ৰদেশৰ হিমালয়ৰ পাদদেশ;
  - উজনি অসম অঞ্চল;
  - মণিপুৰ আৰু মিজোৰামৰ পার্বত্য অঞ্চল;
  - আন্দামান-নিকোবৰ দ্বীপপুঞ্জ।

Under CSR Support by
ipca | Foundation

শিক্ষাৰ অধিকাৰ
সৰ্বশিক্ষা অভিযান, অসম
সকলোৱে পঢ়ো সকলোৱে আগবাঢ়ো

আন্দামানৰ চিৰসেউজীয়া অৰণ্য

Under CSR Support by
ipca | Foundation

শিক্ষাৰ অধিকাৰ
সৰ্বশিক্ষা অভিযান, অসম
সকলোৱে পঢ়ো সকলোৱে আগবাঢ়ো

খ) মৌচুমীয় উদ্ভিদ

- সাধাৰণতে ভাৰতৰ বেছিভাগ অঞ্চলতে পোৱা যায়।
- এই গছ-গছনি বাৰ্ষিক গড় বৰষুণৰ পৰিমাণ ১০০ চে.মি.ৰ পৰা ২০০ চে.মি.ৰ ভিতৰত আৰু উষ্ণতা প্ৰায় ২৭ ডিগ্ৰী চেলছিয়াছ হোৱা অঞ্চলত পোৱা যায়।

Under CSR Support by
ipca | Foundation

শিক্ষাৰ অধিকাৰ
সৰ্বশিক্ষা অভিযান, অসম
সকলোৱে পঢ়ো সকলোৱে আগবাঢ়ো

- বাৰিষাত হোৱা বৰষুণৰ ওপৰত মৌচুমীয় উদ্ভিদ নির্ভৰশীল।
- শীতকালত বৰষুণ আৰু তাপমাত্রা কমি যোৱাৰ লগে লগে মাটি শুকান হৈ পৰে আৰু ফলত এই গছবোৰৰ পাত সৰি যায়।
- শাল, চেগুন, শিৰিশ, শিশু, অর্জুন আৰু শিমলু আৰু বিভিন্ন জাতৰ বাঁহ মৌচুমী অৰণ্যৰ প্রধান উদ্ভিদ।

Under CSR Support by
ipca | Foundation

শিক্ষাৰ অধিকাৰ
সৰ্বশিক্ষা অভিযান, অসম
সকলোৱে পঢ়ো সকলোৱে আগবাঢ়ো

- অসম, পশ্চিম বংগ, বিহাৰ, উত্তৰ প্রদেশ, হিমাচল প্রদেশ, হাৰিয়ানাৰ কিছু অংশ, মধ্য প্রদেশ, তামিলনাড়ু, পশ্চিম ঘাট, পূর্ব ঘাট আৰু দক্ষিণাত্য মালভূমিৰ পূব অংশ আৰু দক্ষিণ ভাৰতৰ ৰাজ্যসমূহৰ আর্দ্র অঞ্চলসমূহত মৌচুমীয় উদ্ভিদ আছে।
- এই গছ-গছনি আন্দামান আৰু নিকোবৰ দ্বীপপুঞ্জতো পোৱা যায়।

Under CSR Support by
ipca | Foundation

শিক্ষাৰ অধিকাৰ
সৰ্বশিক্ষা অভিযান, অসম
সকলোৱে পঢ়ো সকলোৱে আগবাঢ়ো

গ) কাঁইটীয়া মৰু উদ্ভিদ

- সাধাৰণতে যিবোৰ অঞ্চলত বাৰ্ষিক গড় বৰষুণ ৫০ চে.মি.তকৈ কম হয় আৰু সাধাৰণতে উষ্ণতা বেছি হয়, সেইবোৰ অঞ্চলত এই উদ্ভিদ পোৱা যায়।
- মাটি বালিয়া আৰু মাটিত পানীৰ পৰিমাণ কম।

Under CSR Support by
ipca | Foundation

শিক্ষাৰ অধিকাৰ
সৰ্বশিক্ষা অভিযান, অসম
সকলোৱে পঢ়ো সকলোৱে আগবাঢ়ো

- গতিকে, গছ-গছনিবোৰৰ বহল পাতৰ পৰিৱৰ্তে এই উদ্ভিদৰ কাঁইটীয়া পাত থাকে, যাতে প্ৰচ্ছেদন কম হয়।
- এই ধৰণৰ উদ্ভিদ —
  - ৰাজস্থানৰ থৰ মৰুভূমিৰ পশ্চিম অংশ পঞ্জাৱৰ দক্ষিণ-পশ্চিম অংশ।
- একাছিয়া বিভিন্ন প্ৰজাতিৰ কেকটাছ, খেজুৰ, বগৰী আদি মৰুভূমিৰ প্ৰধান গছ।

Under CSR Support by
ipca | Foundation

শিক্ষাৰ অধিকাৰ
সৰ্বশিক্ষা অভিযান, অসম
সকলোৱে পঢ়ো সকলোৱে আগবাঢ়ো

ঘ) তৃণজাতীয় উদ্ভিদ

- উত্তৰ আমেৰিকাৰ প্ৰেইৰী আৰু আফ্ৰিকাৰ ছাভানাৰ দৰে বিস্তৃত ঘাঁহনি ভাৰতত পোৱা নাযায়।
- কিন্তু যিবিলাক অঞ্চলত বছৰি ৫০ চেন্টিমিটাৰৰ পৰা ১০০ চেন্টিমিটাৰ বৰষুণ হয় দেশখনৰ তেনে অঞ্চলবিলাকত তৃণজাতীয় উদ্ভিদ (Grassland Vegetations) পোৱা যায়।

Under CSR Support by
ipca | Foundation

শিক্ষাৰ অধিকাৰ
সৰ্বশিক্ষা অভিযান, অসম
সকলোৱে পঢ়ো সকলোৱে আগবাঢ়ো

- এনে উদ্ভিদৰ ভিতৰত চাপৰ জোপোহা গছ, ঘাঁহ আৰু কাঁইটীয়া গছ-বনেই প্ৰধান।

এনে গছ-গছনি বিতৰণ কৰা হয় —

- পঞ্জাৱ
- ৰাজস্থানৰ পূব অংশ
- উত্তৰ প্ৰদেশৰ সমতল ভাগৰ একাংশ
- কৰ্ণাটক, অন্ধ্ৰ প্ৰদেশ, মহাৰাষ্ট্ৰৰ অংশ বিশেষত পোৱা যায়।

Under CSR Support by
ipca | Foundation

শিক্ষাৰ অধিকাৰ
সৰ্বশিক্ষা অভিযান, অসম
সকলোৱে পঢ়ো সকলোৱে আগবাঢ়ো

- তদুপৰি হিমালয়ৰ পাদদেশৰ তৰাই অঞ্চলৰ সেমেকা পৰিৱেশত হোৱা গছ-গছনি যেনে খেৰ, বেত, নল আদি এই প্ৰকাৰৰ উদ্ভিদ।
- ইয়াত কেতিয়াবা খয়েৰ আৰু শিমলু আদি গছও গজে।

Under CSR Support by
ipca | Foundation

শিক্ষাৰ অধিকাৰ
সৰ্বশিক্ষা অভিযান, অসম
সকলোৱে পঢ়ো সকলোৱে আগবাঢ়ো

ঙ) ব-দ্বীপীয় উদ্ভিদ

- উপকূলীয় বদ্বীপ অঞ্চলত পোৱা যায়।
- সাগৰৰ নিমখীয়া পানী থকাৰ পাছতো জোৱাৰ-ভাটা আৰু নদীবোৰে কঢ়িয়াই অনা আৰু জমা কৰা পলসবোৰে উপকূলত এক বিশেষ ধৰণৰ উদ্ভিদ জন্মে।

Under CSR Support by
ipca | Foundation

শিক্ষাৰ অধিকাৰ
সৰ্বশিক্ষা অভিযান, অসম
সকলোৱে পঢ়ো সকলোৱে আগবাঢ়ো

এই উদ্ভিদ প্রধানকৈ —

- কচ্চ উপসাগৰৰ উপকূলীয় অঞ্চল,
- গংগা ব্রহ্মপুত্রৰ বদ্বীপ অঞ্চল (সুন্দৰবন)।
- মহানদী, গোদাৱৰী, কৃষ্ণা আৰু কাবেৰী নদীৰ বদ্বীপ অঞ্চলত পোৱা যায়।

Under CSR Support by
ipca | Foundation

শিক্ষাৰ অধিকাৰ
সৰ্বশিক্ষা অভিযান, অসম
সকলোৱে পঢ়ো সকলোৱে আগবাঢ়ো

চ) পার্বত্য উদ্ভিদ

- উদ্ভিদৰ প্ৰকাৰ আৰু বিতৰণৰ ওপৰত উচ্চতাৰ বহু প্ৰভাৱ পৰে।
- কাৰণ, উচ্চতা আৰু পাহাৰৰ ঢালৰ তাৰতম্যৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰি বৰষুণ, উষ্ণতা আৰু মাটিৰ গুণাগুণৰ তাৰতম্য হয়।

Under CSR Support by
ipca | Foundation

শিক্ষাৰ অধিকাৰ
সৰ্বশিক্ষা অভিযান, অসম
সকলোৱে পঢ়ো সকলোৱে আগবাঢ়ো

- গতিকে, পৰ্বত আৰু পাহাৰৰ বিভিন্ন উচ্চতাত বিভিন্ন ধৰণৰ গছ-গছনি বিচাৰি পোৱা যায়।
- ছিৱালিক পৰ্বত মালাকে ধৰি বহিঃ হিমালয়ৰ গড় উচ্চতা প্ৰায় ১০০০ মিটাৰ। এই অঞ্চল ডাঠ মৌচুমীয় অৰণ্যৰে আবৃত।

Under CSR Support by
ipca | Foundation

শিক্ষাৰ অধিকাৰ
সৰ্বশিক্ষা অভিযান, অসম
সকলোৱে পঢ়ো সকলোৱে আগবাঢ়ো

- এই অৰণ্যসমূহৰ ভিতৰত শাল আৰু অন্যান্য মূল্যৱান গছ-গছনি আছে।
- ইয়াত বাঁহো প্ৰচুৰ পৰিমাণে পোৱা যায়।
- এই মৌচুমীয় গছ-গছনিৰ উত্তৰ দিশত ১০০০ মিটাৰৰ পৰা ২০০০ মিটাৰ উচ্চতাত ওক আৰু অন্যান্য সৰল জাতীয় চিৰসেউজ গছৰ অৰণ্য পোৱা যায়।

Under CSR Support by
ipca | Foundation

শিক্ষাৰ অধিকাৰ
সৰ্বশিক্ষা অভিযান, অসম
সকলোৱে পঢ়ো সকলোৱে আগবাঢ়ো

- কাশ্মীৰৰ হিমালয়ৰ পার্বত্য অঞ্চলত আৰু উত্তৰ-পূবৰ পাহাৰীয়া অঞ্চলত সৰল গছ প্ৰচুৰ পৰিমাণে পোৱা যায়।
- হিমাচল প্ৰদেশ, উত্তৰ প্ৰদেশ, দার্জিলিং আৰু ছিকিমত ১৬০০ মিটাৰৰ পৰা ৩০০০ মিটাৰ উচ্চতাত দেৱদাৰু, বিভিন্ন প্ৰজাতিৰ সৰল গছ পোৱা যায়।
- ইয়াতকৈ অধিক উচ্চতাত কেৱল আলপাইন প্ৰকাৰৰ উদ্ভিদহে গজে।

Under CSR Support by
ipca | Foundation

শিক্ষাৰ অধিকাৰ
সৰ্বশিক্ষা অভিযান, অসম
সকলোৱে পঢ়ো সকলোৱে আগবাঢ়ো

- গছ-গছনি এক মূল্যৱান প্ৰাকৃতিক সম্পদ।
- ভাৰত গছ-গছনি আৰু অন্যান্য বনজ সম্পদেৰে চহকী।
- ভাৰতৰ অৰণ্যত বেছিভাগ উদ্ভিদৰ ঔষধি মূল্য আছে।

Under CSR Support by
ipca | Foundation

শিক্ষাৰ অধিকাৰ
সৰ্বশিক্ষা অভিযান, অসম
সকলোৱে পঢ়ো সকলোৱে আগবাঢ়ো

- প্ৰাকৃতিক পৰিৱেশ সু�ৰক্ষাৰ বাবে উদ্ভিদ অতি প্ৰয়োজনীয়।
- গছ-গছনিয়ে মাটিত পানী ধৰি ৰখাত সহায় কৰে আৰু লগতে মাটিৰ খহনীয়াও ৰোধ কৰে।
- উদ্ভিদ-আৱৰণে মাটিৰ উৰ্বৰতা বৃদ্ধি কৰে।
- বনাঞ্চলৰ আৱৰণ হেৰাই গ'লে বহু পৰিৱেশ সমস্যাৰ সৃষ্টি হ'ব।

Under CSR Support by
ipca | Foundation

শিক্ষাৰ অধিকাৰ
সৰ্বশিক্ষা অভিযান, অসম
সকলোৱে পঢ়ো সকলোৱে আগবাঢ়ো

- গতিকে, বনজ সম্পদ সংৰক্ষণ কৰাটো অতি প্ৰয়োজনীয় —
  - অৰ্থনৈতিক উন্নয়ন;
  - আমাৰ পৰিৱেশ সুৰক্ষা।

Under CSR Support by ipca Foundation

মূল্যায়ন

শিক্ষাৰ অধিকাৰ
সৰ্বশিক্ষা অভিযান, অসম
সকলোৱে পঢ়ো সকলোৱে আগবাঢ়ো

১। ভাৰতৰ উদ্ভিদক কেই প্ৰকাৰত ভাগ কৰিব পাৰি ?

(ক) পাঁচ ভাগ

(খ) ছয় ভাগ

(গ) সাত ভাগ

Under CSR Support by
ipca | Foundation

মূল্যায়ন

শিক্ষাৰ অধিকাৰ
সৰ্বশিক্ষা অভিযান, অসম
সকলোৱে পঢ়ো সকলোৱে আগবাঢ়ো

২। তিনি হাজাৰ মিটাৰ উচ্চতাত ..... উদ্ভিদ পোৱা যায়।

